

ŁUSZCZYNA (26) *sb f*

sg *N* łuszczyna (12). ◇ *G* łuszczyny (1). ◇ *A* łuszczynę (2). ◇ *I* łuszczyną (1). ◇ *pl N* łuszczyny (4). ◇ *G* łuszczyn (5). ◇ *I* łuszczynami (1).

Sł stp: łuszczyny, *Cn notuje*, *Linde XVI i XVIII w.*

1. bot. *Zewnętrzna okrywa nasienia lub owocu spełniająca rolę ochronną (testa); folliculus Murm, Mymer¹ BartBydg; putamen BartBydg (23) : Murm 120; Folliculus. Holfen. Łuszczyna. Mymer¹ 16v; Folliculus, myeszek, folliculus, d[icitu]r theka frumenti, in qua granum servatur interius, łuszczyna BartBydg 59b, 127.*

a. *Strąk charakterystyczny dla roślin motylkowych; putamen BartBydg; siliqua Mącz; valvola Cn (5) : Hilum. Das fchubitzbin vorn an der bonen Łuszczyną bobowa Murm 120; BartBydg 69; Siliqua, Zwierzchnia łuszczyną którą yárziny yáko groch/ tátarká/ wielogroch łzoczka y tym równe bywáyą nákwirwane. Mącz 393c, 112d; SienLek 143.*

W charakterystycznych połączeniach: łuszczyna bobowa (2); [czego] z łuszczyn nátluc.

b. *Oślona owocow orzecha, kasztana, dębu; naucum, putamen Mącz, Cn; echinus Mącz; iuglans Calep; (9) : Echinus, Oltrá á oścyłta Łuszczyná/ w której káftany rołtá. Mącz 99a.*

łuszczyna na czym (1): Iuglans – włoski orzech. łupina zielona na orzechu. łuszczyna na orzechu włoskim. Calep 569a.

W połączeniu z nazwą rośliny lub przymiotnikiem od tej nazwy [łuszczyna + określenie (6), określenie + łuszczyna (1); ai (4), G sb (3)] (7): FalZioł 70; Putamen nucis, Łuszczyná orzechowa. Mącz 333a, 242b; nátlucz prochu [...] z łuszczyn żolędziowych/ [...] roztworz ie wódká SienLek 111, 55, 130, 143.

W charakterystycznym połączeniu: łuszczyna ostra a oścista.

Szereg: »łuszczyna albo skorka« (1): Nauci, [...] putamen nucis sive membranula que in nucis iuglandis medio est, Łuszczyná orzechá álbo skórká ná yádrku orzechowym też wżifitko to co od owoców odchodzy. Mącz 242b.

[W prz: Poprawdzieć y my dżiśia brzydźimy fię kłámftwem/ y gniewamy fię też/ [...] kiedy nam kto łez záda/ á wżákże nie záwżze podobno trzymamy fłowá/ y boię fię by fię nam to nie częłto przygadzáł/ á żebyłmy fię więcey nie hydźili łuszczyną niżeli lámym iádrzem/ á ták żebyłmy we dwoynałob kłámftwá fię nie dopułzczáli *WerReguła* 119 (*Linde*).]

c. *Plewa (gluma); folliculus, gluma, siliqua, tunica, utriculus, vagina, vaginula Cn (1) :*

Szereg: »ości albo łuszczyny« (1): Piso, Tłukę ości álbo łuszczyny otłukam/ yáko z yęczmieniá y z profá. Mącz 301b.

d. *Zewnętrzna powłoka osłaniająca mięsiste warstwy cebulki u roślin cebulkowych; crocomagma (2) : A wierć łuszczyny Porowe wvárzywży w wodźie/ tym włofy pomázuy. SienLek 48.*

Szereg: »łuszczyny albo ośmiecici« (1): Crocomagma, Łuszczyny álbo ośmiecý łzáfránne/ która zołtawáyá po wychędożeniu łzáfránu. Mącz 69b.

e. *Dająca się obierać powierzchniowa tkanka okrywająca owoce (2) : BierEz 85; náłiaduiąc [młodzieniaszki] w tey mierze niektorego rodzaju yabłek/ ktore pod łzkaradną a grubą łuszczyną rołkółzny łmak zachowywáyá. KwiatKsiqż B3v.*

2. zool. Rodzaj twardej skóry zbudowanej z płaskich płytek o różnorodnej strukturze i pochodzeniu, pokrywających powierzchnię (lub część powierzchni) ciała różnych zwierząt i spełniających rolę ochronną (3) : Acipenser seu Aquipenser, [...] piscis magnae aestimationis olim. Ribá niepośpolita ná którey łufzcziná wfpák leży/ to yeft/ ku głowie á nie ku ogonowi. *Mącz* 2d.

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy zwierzęcia [zawsze łuszczyna + określenie] (2): przykładayże na rany, ale pierwey rany poŷypuy prochem z łufzczyn rakowych/ toż dopiero ten plaŷtr na wierzch. *FalZioł* V 101v, V 106v.

W charakterystycznym połączeniu: łuszczyny rakowe.

Synonimy: 1. **a.** łupina; **b.** łupina; **c.** ość, ośmieć, otręby, plewa; **d.** łupina; **e.** skora, skorka; 2. łuska, skora.

Cf ŁUSK, **ŁUSKA**, **ŁUSKINIA**